

volgend
plechten.
uit.
an onze
en dank
nerzijds
lan ook
op ver-
teft ook
geheel
van Dr.
kwalijk
pederen
ikt stuk
a, geeft
thoudt
opinie
weten:
lag der
le belij-
amheid
Schrift
as): 2°,
nschen,
orde af-
it doel
and te
vaardt.
we be-
nals te
nsvol-
er geen
erdam-
te Al-
vilden?
grond-
i heel
grootte
e theo-
reden,
ze de
hische
erk te
g van
t eer-
leelde
niet
entien
ezien,
huldi-
liging
Am-
nooit
oege-
g ons
a die
e ver-
(Ko-
aan-
onge-
ons
dan
s, of
in de
en
1, en
ma
n
per,
doe
leen,
lings-
ting.
reso-
gelijk
ering
vra-
el de
stopt.
men,
sich
nog-
hem
fies,
ocht.
it op
gulle
elaten
nden
agen
niet
s de
acht-
haar
ram,
e zij
aam
arbij-
oord
Am-
sche
wist
volle
sche

Zelfs was er een oogenblik sprake dat wijlen Prof. Hofstede de Groot zou zijn uitgenoodigd.
Het feit, dat de brief van generaal Field verloren ging, doet dus niets ter zake.
Dit is bijkomstig.
Het hoofdpunt waarop het aankomt is, dat de resolutie, die een dam tegen de losafeling der Schrift kon opleveren, niet raangedurfd, maar in stilte gesmoord is.
En onze Haagsche broeders, die zeiven deze resolutie ondersteunden, moeten, dunkt ons, niet minder dan wij van de betekenis van dit feit doordrongen zijn.

Niet onbelangrijk is de opmerking van N. J. E. in *De Reeper*, naar aanleiding van het geschild dat over den ketterdoop rees.
De doop, zoo zegt hij zeer terecht, is in de plaats van de besnijdenis gekomen. Nu was ook Imael besneden, en werd voorts besneden elk Arabier. Zoo zou dus naar uw voorgeven, heel Arabie tot de zichtbare kerk behoord hebben. Wat niet zoo is. En hierna ligt uw stelling.
Doch spreke hij voor zichzelf:
»Dewijl de doop in de plaats der besnijdenis gekomen is, en in wezen hetzelfde beteekent en verzeft, zoo kan dit ons hier zeker ten gids en ter leerling zijn.
Voor Abraham en zijn zaad was de besnijdenis het zegel teken van Gods genadeverbond aan hem gegeven. Door dat zegel teken behoorden zij tot de zichtbare kerk der dagen. Nu werd Imael ook besneden; ook Zimram, Joksan, Medan, Midian, Isabak en Serah, de zonen van Abraham hij Ketura. Zij hebben de besnijdenis der besnijdenis ook in hun geslacht voortgezet. De Imaelieten deden het op derdenjarige leeftijd, de anderen op den achten dag na de geboorte.
Imael wordt op Gods bevel uitgeworpen; de zonen van Ketura weggezonden met een geschenk. Zij behooren nu niet langer tot het huisgezin van Abraham. Zij houden op jid der zichtbare kerk te wezen. Het »teken der besnijdenis« wordt wel in hunne geslachten voortgezet, maar was het, nu zij buiten de zichtbare kerk zijn, nu nog een zegel der rechtvaardigheid des geloofs, des genadeverbonds? Volstrekt niet, want »in Isak zal u het zaad genoemd worden.« De zoon der dienstmaagd zal niet erven met den zoon der vrijg. Isak was de zoon der belofte. Op hem en zijn zaad gaat die belofte over. Voor hem en zijn zaad was en bleef de besnijdenis een zegel teken van Gods verbond. Door hem wordt gewaandeld in de voetstappen des geloofs van vader Abraham. In alle verbonden zijn dan ook twee deelen begrepen. Tegenover de verbondshelofte van God staat de aanneeming en gehoorzaamheid des geloofs van den mensch. Aan den geloovige wordt dan ook alleen Gods verbond verzegeld. Maar waar men nu een ongelovige en wederpannige wordt: waar men Gods verbond ontheiligt, verberkt, ja, wat gebeuren kan, tot een openlijke verwerping komt, wordt men afgehouwen door ongelov. De tak van den olijfbom wordt afgebroken. Maar de afgebroken tak is geen deel, geen lid van den olijfbom meer. Dat afgebroken deel sterft en kan als dood hout nog een langen tijd bestaan. Zulk een deel is geen lid meer van de zichtbare kerk des Heeren.
De beëindiging van de besnijdenis of den doop moge als zinnebeeld als een verwaardige plichtigheid of iets dergelijks worden voorgereet, in zulk een afvallige vergadering of vereniging eener voormalige kerk, is het geen zegel teken van Gods verbond.
Het behoef wel nauwlijks aanwijzing, hoe hierover te oordeelen zij.
Noch de besprenging met water, noch de afsnijding der voorhuid is uitsluitend aan de kerke Gods eigen.
Tal van andere volken hebben ook besprenging en indompeling, en evenzeer kenden ook tal van andere volken de besnijdenis. Bij de Egyptenaren, bij de Edo-mieten, bij de Moabitien, kortom in heel het Oosten was deze gewoonte in zwang.
Ware door ons derhalve de (natuurlijke ongerijnde) stelling verkondigd, dat in alle landen waar besprengingen plaats grijpen deze besprenging een sacrament van Christus is, dan zou de heer N. J. E. volkomen terecht hebben opgemerkt, dat in tal van andere landen ook besnijdenis bestond, zonder dat dit iets te maken had met de zichtbare kerk.
Maar, gelijk men begrijpt, beweerden we zoo iets volstrekt niet. Volstrekt niet elke natmaking of besprengeling bespreken we, maar uitsluitend die besprengingen, die krachtens Gods gebod, naar luid van het doopbevel plaats grepen, en op dien grond door alle Christelijke kerken als doop erkend werden.
Ook bij de besnijdenis moet dus onderscheid gemaakt tusschen een gewone, natuurlijke amputatie, gelijk nu nog wel, ook ten onzent en onder Christenen, door doctoren geschiedt, en tusschen die eigenlijke besnijdenis der voorhuid, die krachtens »Heeren gebod en onder de belofte Gods als sacrament« plaats grijpt.
En dit nu greep niet alzo plaats bij de Egyptenaren of Edomieten of Arabieren, maar alleen bij Israel.
Beide malen mag derhalve alleen rekening gehouden met die besprenging en de besnijdenis, die als sacrament in naam van Jehova, God Drieëenig, plaats grijpt.
Elke andere besprenging of amputatie telt niet med.
Of wijst de heer N. J. E. er soms op, dat Imael zelf toch wel terdege het echte sacrament had ontvangen, zoo stemmen we dit toe, maar Imael is dan ook weggevoerd en hierna afgesneden van Abrahams huis.
Geheel overeenkomstig waarmee ook wij staande hielden, dat de kerk het recht en den plicht heeft, om een gedoopte, die van Jehova afvalt, af te snijden van het huis Gods.

In een voorwoord voor den bundel van *Dagen van goede boodschap* schreef Dr. Kuypers over het vieren van heilige dagen dit:

»Christus' Kerk viert geen heilige dagen. Alle dagen zijn voor Gods kind gelijk. Sinds de schaduw wegviel, kleef er aan de dagen geen heiligheid meer. En we zouden bastaard-zonen onzer vaderen zijn, indien de Gereformeerde kerk in de onderscheiding der dagen terugviel.
Nochtans zijn er, naar onze menselijke beperktheid, toch wel dagen van gedachten. Dagen, waarop naar aloude traditie heel de Christenheid zich, meer dan anders, bij de herdenking van machtige heilseiden, door het Genadeverbond, vereenigt weet.«

Hierop teekent *De Basuin* aan:
De volgende opmerkingen geeft het woord dat in Dr. K's »Dagen van goede boodschap« voortgaat. De eerste is op deszelfs aanhef: »Christus' kerk heeft geen heilige dagen.« nog niet haak zijn er naar onze menselijke beperktheid wel dagen van gedachten?
Welnu al de 50 k 60 heele of halve heilige dagen, waar Rome's Heeren heiligen dag grootelijks door heeft in de schaduw gesteld, wat waren ze oorspronkelijk anders dan dagen van gedachten?
Daarom heeft de gereformeerde kerk in de dagen harer wording die alle afgeschaft, de afschaffing van die alle gepredikt.
De woordtekens: bij HAAR (d. w. z. bij de kerk), die we kapitaal lieten drukken, zijn door *De Basuin* niet van Dr. K. overgenomen, maar in zijn tekst (natuurlijk geheel te goeder trouw) ingelast, zooals vergelijking met het oorspronkelijke zien doet.
Hiermee vervalt dus de geheele opmerking.
Hetgeen werkelijk door Dr. K. geschreven werd, doelt juist op afschaffing van af wat den eenen dag van den anderen onderscheidt.
Daarin school Rome's fout.
En daartegen hebben onze vaders geijverd.
Wij voor ons doen dan ook gaarne mede, om al wat in de kerkelijke praktijk nog aan den ouden zuurdeesem herinnert, weg te nemen.

In de *Vleeschwording des Woords*, die onlangs het licht zag, bracht Dr. Kuypers in een breede voorrede het droeve feit te berde, dat Dr. Bohl in zijn *Dogmatiek* had kunnen en durven schrijven: Christus is evenals onzer een onder de toerekening van Adams schuld geboren.
Tegen deze kritiek is Dr. Bohl in verzet gekomen in een geschriftje, 54 bladz. groot, dat te Amsterdam bij Scheffer & Co. het licht zag onder den titel: *Zur Abwehr, etliche Bemerkungen gegen Professor Dr. A. Kuypers Einleitung zu seiner Schrift »Die Incarnation des Wortes« von Dr. Ed. Bohl, Prof. d. Theologie in Wien.*
Overmits Dr. Bohl op bladz. 20 van zijn *Abwehr* de kapitale fout van deze kritiek in een miskenning van het werk des Heiligen Geestes ziet, en juist een uitgave in drie deelen over het Werk van den Heiligen Geest van de hand van Dr. Kuypers ter perse gies, schijnt het veiligst, de bespreking hiervan uit te stellen tot de voorrede van dit werk voor ons ligt.
Reeds nu echter willen we niet verheelen, dat tweemaal in deze antiekritiek ons pijnlijk aandeel.
Vooreerst dat Dr. Bohl, wel verre van de gemaakte bedenkingen te weerleggen, ze zelfs niet bespreekt en heet af te doen met dit nootje op pag. 43: »Die Gegenätze, die Dr. Kuypers macht... laboriren an grosse Undeutlichkeit, — ich lasse sie auf sich beruhen!«
Welk een gemis aan wetenschappelijke zin!
En ten tweede, dat Dr. Bohl, wel verre van in Christelijken toon, als een broeder te schrijven, zijn geschriftje ontaiert met spijtighe spottentij, die verraadt hoe hij zich in zijn hoogheid gekrenkt gevoelt.
Slechts één voorbeeld.
Omdat een *Herant-artikel* de quaestie van den staat des menschen o.m. met een beeld aan een stoomschip ontleend toelichtte, wordt heele pagina's lang de draak gestoken met deze »nieuwe scheepsinrichting van Dr. Kuypers«.
In Weenen moge dit goede munt zijn, in Amsterdam is men er nog te degelijk voor.
We doen tot deze lieflijkenheden het zwijgen.
Slechts dit zij nu reeds gezegd: Waar Dr. Bohl door een breed vertoog over de leer der Verbonden, gelijk Dr. Kuypers die gaf, de aandacht poogt af te leiden, zullen wij te schrappeler voet bij stuk houden.
»Adams zonde, gelijk aan ons, zoo ook aan Christus toegerekend!« dat is de eigenlijke stelling die Dr. Bohl voor zijn rekening heeft.
En die moet hij, ook na zijn *Zur Abwehr*, nog bewijzen, — of, wat een zegen ware, her-roepen 1).

Houde de heer Van Alphen ons ten goede, dat we ons nog de vraag veroorloven, welk beawar er voor hem bestaan kan, om ons onze pretentie te laten, ook al is hij het met die pretentie niet eens. Nu echter boekt hij ons als *nieuw opgetredene gemenen*, zoo zelfs, dat hij de predikanten opteeft als op zekeren datum bij deze nieuwe gemeente in dienst getreden. Hiermee kiest hij natuurlijk partij tegen ons, terwijl hij zelf zegt, dat dit in zijn kader misplaatst is. Ons dunkt, hij had moeten zeggen: »De zich noemende Ned. Gerel. kerken, die beweren enz.«; die bewering voor onze rekening latende.
De lijst, die we bedoelden, is aldus:

Provincie Gelderland.
30 Kerken.
Classes Arnhem, Nijmegen, Zutphen, Tiel en Zaltbommel.
13 Kerken.
Classis Arnhem. Datum van aanvang der reformatie.
Arnhem. 20 Juni 1887.
Dieren. 14 Februari »
Velp. 22 Mei »
Bennekom. 14 Februari »
Ede. 3 Juni »
Classis Nijmegen.
Nijmegen. 23 Februari »
Randwijk. 7 Augustus »
Zetten. 27 September »
Classis Zutphen.
Gendringen. 23 October »
Aalten. 15 Februari »
Winterswijk. 9 Augustus »
Classis Tiel.
Kuijlenburg. 25 Juli »
Classis Zaltbommel.
Aals. 6 Juni »
Classis Harderwijk.
7 Kerken.
Barneveld. 4 September 1887.
Ermeelo. 14 Augustus »
Harderwijk. 25 Maart »
Kootwijk. 2 Februari 1886.
Nijkerk o/d. Veluwe. 4 Maart 1887.
Voorthuizen. 11 Februari 1886.
Nunspeet. 11 September 1887.

Provincie Zuid-Holland.
37 Kerken.
Classes 's-Gravenhage, Gouda en Leiden.
19 Kerken.
Classis 's-Gravenhage.
's-Gravenhage. 26 Juni 1887.
Delft. 12 Juni »
Loosduinen. 2 October »
Classis Gouda.
Gouda. 19 Juni 1887.
Oudewater. 2 Maart »
Reeuwijk. 13 Juli »
Waard. 7 Maart »
Haastrecht. 1 Mei »
Classis Leiden.
Leiderdorp. 15 Juli 1886.
Oudshoorn. 27 October 1887.
Zwanendijk. 24 Mei »
Aarlanderveen. 1 Februari »
Bodegraven. 21 Augustus »
Leimuiden. 7 Februari »
Nieuwveen. 25 October »
O. en N. Wetering. 3 Februari »
Rhijnswaterwoude. 4 September »
Woerden. 27 December »
Zevenhoven. 30 Januari »
Classes Rotterdam, Dordrecht en Brielle.
18 Kerken.
Classis Rotterdam.
Rotterdam. 5 Januari 1887.
Delfshaven. 8 December »
Maassluis. 3 Maart »
Schiedam. 13 Mei »
Vlaardingen. 26 Juni »
Bleiswijk. 26 Juni »
Kralingen. 9 Mei »
Barendrecht. 29 Januari »
Charlois. 14 December »
IJsselmonde. 8 December »
Classis Dordrecht.
Dordrecht. 1 Augustus »
Heinoorden. 25 Februari »
Nieuw-Lekkerland. 3 Januari 1888.
Classis Brielle.
Nieuw-Helvoet. 7 Juli 1887.
Rockanje. 22 Juli »
Zuidland. 14 Februari »
Sommelsdijk. 11 November »
Stad aan 't Haringvliet.

Provincie Noord-Holland.
16 Kerken.
Classes Amsterdam, Hoorn en Edam.
8 Kerken.
Classis Amsterdam.
Amsterdam. 16 December 1886.
Amstelveen. 13 November 1887.
Ouderkerk o/d. Amst. 9 October »
Sloterdijk. 9 October »
Bussum. 25 Juli »
Naarden. 4 Mei »
Nederhorst den Berg. 3 Juli »
Classis Edam.
Hollandsloot. 15 Juli »
Classes Haarlem en Alkmaar.
8 Kerken.
Classis Haarlem.
Beverwijk. 23 October »
Haarlem. 3 Juni »
Nieuwvenneep. 2 Maart »
Wormer. 23 November »
Zaandam. 9 Mei »
Classis Alkmaar.
Alkmaar. 6 November »
Anna Paulownapold. 26 December »
Helder. 25 September »
Provincie Zeeland.
10 Kerken.
Classes Middelburg, Zierikzee, Goes en IJzendijke.
Classis Middelburg.
Middelburg. 8 Maart 1887.
Koudekerke. 10 Juli »
Vlissingen. 7 October »
Gapinge. 3 Juni »
Serooskerke op Walcheren. 6 April »
Vrouwenpolder. 28 Maart »
Classis Zierikzee.
St. Maartensdijk. 15 September »
Poortvliet. 10 Augustus »
Classis IJzendijke.
Axel. 10 December »
Terneuzen. 10 Augustus »

Provincie Utrecht.
18 Kerken.
Classes Utrecht en Wijk.
10 Kerken.
Classis Utrecht.
Utrecht. 23 Maart 1887.
Harmelen. 19 Mei »
Montfoort. 6 November »
Vreeswijk. 22 December »
Baambrugge. 2 Mei »
Kamerik. 26 Juni »
Mijdrecht. 2 Mei »
Classis Wijk.
Amerongen. 6 Januari 1888.
Driebergen. 3 November 1887.
Venendaal. 4 November »
Classis Amersfoort.
8 Kerken.
Amersfoort. 6 Juli »
Baarn. 1 Augustus »
Bunschoten. 24 Januari »
Soest. 27 November »
De Bildt. 18 November »
Tienhoven. 26 Mei »
Westbroek. »
Zeist. 15 Juni »
Provincie Friesland.
33 Kerken.
Classes Sneek, Franeker en Heerenveen.
11 Kerken.
Classis Sneek.
Sneek. 22 Juli 1887.
Gaastmeer. 13 November »
Heeg. 23 Januari »
Woudsend. 30 September »
Classis Franeker.
Harlingen. 18 Augustus »
Oosterbierum. December »
Lolium. 2 Juli »
Winsum. 10 Mei »
Makkum. 6 April »
Wons. 9 Februari »
Classis Heerenveen.
De Lemmer. 20 Februari »
Classes Leeuwarden en Dokkum.
22 Kerken.
Classis Leeuwarden.
Leeuwarden. 3 October »
St. Anna Parochie. 20 April »
Berlicum. 15 Augustus »
Garijp. 7 Februari »
Oostemeer. 27 Juli »
Hijlaard. 17 Januari »
Classis Dokkum.
Akkerwoude. 9 Juli »
Dokkum. 9 Mei »
Rinsumageest. 21 December »
Augustinusdijk. 5 Maart »
Buitenpost. 22 Februari »
Drogeham. 8 Mei »
Gerkesklooster. 19 October 1886.
Kollum. 7 Juli »
Kooten. 26 December 1887.
Surhuizum. 13 April »
Reitsum. 9 Februari 1886.
Anjum. 7 December »
Engwierum. 2 Januari 1888.
Metzlawier. 22 Juni 1887.
Nes en Wierum. 31 Juli »
Paesens. »
Provincie Overijssel en Drente.
7 Kerken.
Classes Zwolle, Deventer, Kampen, Assen, Meppel en Coevorden.
Classis Zwolle.
Zwolle. 27 Juni 1887.
Hardenberg. 8 December »
Classis Kampen.
Kampen. 9 Juni »
Steenwijk. 21 April »
Zwartsluis. 27 Januari »
Classis Meppel.
Hoozevee. 10 Augustus 1887.
Meppel. 18 Mei »
Provincie Groningen.
5 Kerken.
Classes Groningen, Winschoten, Appingedam en Onderdendam.
Classis Groningen.
Groningen. 19 Mei 1887.
Classis Appingedam.
Spijk. 23 Mei »
Classis Onderdendam.
Bedum. 6 April 1887.
Zuidwold. 30 Januari »
Wetsinge-Sauwert. 31 Januari »
Provincie Noord-Brabant en Limburg.
4 Kerken.
Classes 's-Hertogenbosch, Breda, Heusden, Eindhoven en Maastricht.
Classis Breda.
Klundert. 14 Januari 1887.
Classis Heusden.
's-Graveland en Vrijhoeve-Capelle. 18 September »
Sprang. 14 October »
Helmond. 15 November »
Gelderland. 20 »
Zuid-Holland. 37 »
Noord-Holland. 16 »
Zeeland. 10 »
Utrecht. 18 »
Friesland. 33 »
Overijssel en Drenthe. 7 »
Groningen. 5 »
Noord-Brabant en Limburg. 4 »
Totaal. 150

Niet lang mocht hij daar vertoeven. Reeds den 13den Januari 1887 hield hij zijn intrede in de Grootte kerk te dezer stede, naar aanleiding van Joh. 1: 9: »Hoe ik u niet bevoelen? Wees sterk en heb goeden moed en verschrak niet.«
Zwak naar het lichaam, was hij sterk in zijn geest. Menigeen zal zich herinneren, hoe hij zich verplicht zag, na in de Prinskerk gepredikt te hebben over Gen. 15: 14: »Zou iets voor den Heere te wonderlijk zijn?« voor eenigen tijd rust te nemen, om met dien zelden tekst in een Woensdagmorgenbeurt, 9 maanden later, zijn werk te hervatten. Ruim 16 jaar mocht hij der Kerk van Rotterdam het Evangelie verkondigen en in dien tijd herhaaldelijk bedanken voor beroepen naar: Kortgene, Utrecht tweemaal, Amsterdam drie-maal, Den Haag, totdat hij in 1882 gene vrijheid had, om voor de benoeming tot Professor aan de Vrije Universiteit te bedanken.
Met leedwezen stond men hem af aan de Stichting, die toch allen lief en dierbaar was. Vooral in het praktische leven wist hij altijd zulk een waar prediker te zijn!
Den 1den Sept. 1882 predikte hij zijn afscheid naar aanleiding van Rom. 8: 35: »Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus?« enz. en trad na dien tijd, vooral in de laatste jaren, herhaaldelijk op in dien dienst des Woords in onze stad.
Spree de Heere, zijn God, hem nog langen tijd, opdat het zilver eens gruid worde en hij nog voor velen ten zege zij, en mogen de wolken, die zijn huis verdonkeren, nog eens doordringen, om de vriendelijke sonnestralen door te laten.

Daar Prof. De Hartog de eenige der oudere Rotterdamse predikanten is geweest, die in de ure van den strijd niet bezweek, maar deed gelijk, ja meer dan hij gesproken had, waar anderen, die o, zoo hoog spraken, toen de vervolging kwam, zoo diep wegzonken, heeft hij aanspraak op onze liefde om zijn trouw.

Opmerkelijk is wat *De Hervorming* als klacht uit Duitschland laat hooren:
»Hoe bedroevend is de tegenstelling (met de kath. Kerk namelijk), die de protestantische in Duitschland aanblijft! De oude verdeeldheden duren voort en worden zorgvuldig in stand gehouden; de geslachten in eigen hooren vermindern niet; integendeel, zij vermeerderen. Invloed van de protestantische kerk op openbare leven bestaat bijna niet; meer nog, iets van den roomschen geest doet zich meer en meer in de protestantische kerk gevoelen.
De zaak van het protestantisme geniet noch de gunst des tijds, noch die der openbare machten. Vandaar eene kortzigtige gepagheid in zekere protestantische kringen en angste zorgen voor de toekomst.
Neen, zeker, wij zullen ons niet open laten schrijven. Wij zullen niet dat men ons houdt voor wat ood-roest maar de blinkende gouden mist, op den roomschen stempel geslagen. Het duitse protestantisme moet zijne stellingen behouden; het is nog het zout der aarde en het licht van ons volk. Het moet opwaken en zich afvragen, hoe het heeft kunnen inslapen toen het wakker moest zijn. Dan zal de vrijzinnige richting zich beter doen gelden in de roomsche wereld, want meer dan eenige andere heeft zij den protestantischen geest bewaard, en indien deze richting kwam te verdwijnen, zou dit een teken zijn dat het protestantisme als geestelijke macht achtergaat en plaats ruimt voor andere machten. De herinnering aan zijn beginsel, aan het recht en de vrijheid tot zelfstandigheid in godsdienstige zaken, aan het besef, dat het verzegevoordigt in de afwezigheid van geschiedenis en in de geestelijke ontwikkeling van ons volk, deze herinnering geniet heden ten dage de gunst niet van hen, die de kerk besturen en het gezag in handen hebben. Meer macht, meer geld, uitgebreid bevoegdheid en grotere heerschappij der confessie, nader het programma, dat de protestantische kerk uit hare vermindering zal opheffen; dat zijn de middelen, waardoor de kerk gereed moet worden om de verdeeldheden die haar verscheuren, de middelen, die een tegenwicht moeten vormen tegen den invloed, dien heden ten dage de roomsche kerk uitoent.
Ziedaar de geest die voortzet op de algemeene Lutherische samenkomst te Hamburg, waar men, zich vasthoudende aan de Lutherische confessie, zich van het Evangelieken Bond heeft afgescheiden, omdat in dezen bond richelungen verspreid zijn, die niet aan de tooverkracht der confessie gelooven.
In hetzelfde jaarwater zullen de leden van de *Positive Union* in Pruisen, die aan het Duitse protestantisme hun cachet willen indrukken, door het confessioneel element en de dwangpolitiek te versterken, beweerende dat zij de protestantische kerk tot dezelfde hoogte als de roomsche kunnen opvoeren, op voorwaarde dat alle macht hun in handen worde gesteld.
Evensals in de Berlijnsche *Studienverein* de ware arde-ders en verlossers' samenkomen, de hooge aristocratie van geboorte en beroep in wereld en kerk, in den naam van Stöcker en van den heiligen geest der christelijk-socialen orthodoxie, die het heil van boven brengen zal, — evenzo denkt men zich de vernieuwing der protestantische kerk en de bevestiging des volks in de macht des ongelooft door de nauwe verbinding der belangen van troon en altaar. De dingen, die komen zullen, werpen reeds hun schaduw, door de wederkomst aan te kondigen van den tijd, toen het gezagboek onder den arm het kenmerk was der goede burgers, der loyale onderdanen en der promotie-verdienende ambtenaren.
Zal die tijd werkelijk terugkeren? Wij willen er niet aan gelooven, noch er ons bang voor maken, dat aan het zelfschuldig verbond van vrome eer- en heerschzucht niet politiek gunstbejag eene toekomst van heerschappij in staat en kerk zou beschoren zijn. Daarvoor staat het Duitse vorstenhuis toch te hoog om dienstrecht te worden van een verbonden priesterdom en jonkerdom; daarvoor is de staatkundige traditie van den reuzenrijd tijd dien wij doorleefden te veel te machtig, om voor de taal van een vroon koninkrijk te verdommen. Reeds heeft zich de verantwoordelijke uitge-sproken over de poging om den naam van den jeug-digen prins dienstbaar te maken aan de oogmerk-ener partij, die hem als de opgaande zon toelicht.
De heeren Duitse Modernen zullen het in Duitschland ervaren, gelijk de heeren Neder-landsche Modernen het ten onzent ondervinden, met een kerkontbindend levensbeginsel kan men geen kerk houden.
Buiten de kerk sterk, kunnen ze in de kerk nooit anders dan een klanlijke positie in-nemen.
In de kerk is alleen de Confessioneele heid op tigen erf.

KUYPER.

Officieele Berichten uit de Ned. Gerel. Kerken.
Diagonaal congres.
Donderdag en Vrijdag den 2den en 3den Februari zal, zoo de Heere wil, het Diagonaal congres gehouden worden te Utrecht, in het »Gebouw voor kunsten en wetenschappen«.
Donderdagavond, te 6 ure, aanvang der vergadering.
Vrijdagmorgen, te 10 uur, voortzetting.
Punten van behandeling zijn:
Donderdag: *De bedienende personen.*
Vrijdag: *De bediening, en De bedienende personen.*
Toegang hebben de afgevaardigden (predikanten, ouderlingen en diakenen) van Gereformeerde kerken, wier namen men verzocht wordt vóór Zondag 29 Januari aan het adres van den heer H. de Wilde, Mulderstraat, Utrecht, op te geven, met den naam van den stemhebbenden diaken.
W. VAN DEN BERGH.
H. HOERSTRA.
N. A. DE GAAY-FORTMAN.
Amsterdam, 19 Jan. 1888.
Andere kerkelijke bladen worden beleefdijk verzocht dit bericht over te nemen.
Aan de kerkeraden der Ned. Ger. kerken (doelzende).
De kerkeraad der Ned. Ger. kerk (doelzende) te Borne, krachtens het ambt der geloovigen, onder medewerking der genabuurde kerk van

